

FAULKNEROVA ALEGORIJA MORALNE SVIJESTI

MIRA JANKOVIĆ

Opsežna literatura o Williamu Faulkneru obrađuje dobrim dijelom posebne aspekte pojedinih romana, dok su još zasada rjeđi pristupi njegovu djelu u cjelini. Najbrojnije su studije o djelima iz ranijega razdoblja piščeva, a razmjerno je malo osvrta na romane i novele što ih je on objavio za vrijeme i poslije drugoga svjetskog rata.

U razvoju Faulknerove umjetnosti razabiraju se nesumnjivo dvije osnovne faze, iako se one ne mogu striktno razgraničiti. Ne dolazi, naime, do neke iznenadne prekretnice u piščevu stvaranju, koja bi se mogla vremenski odrediti, jer se izvjesni znaci kasnije faze naziru već u njegovim vrlo ranim djelima. Poredimo li, međutim, te dvije faze, očitovat će se razlike u mnogim stilskim i tematskim elementima.

Ovdje ćemo nastojati osvjetliti noviju Faulknerovu fazu analizom jednoga lika, koji se — za razliku od većine njegovih likova — pojavljuje tek u toj fazi. Smatramo naime, da se u razvoju toga lika i njegova značenja može pratiti evolucija, kojom pisac iz faze »nasilja i očajaja«,¹ iz svoje »puste zemlje«² traži i nalazi izlaz.

Ime toga lika, Gavin Stevens, spomenuto je dođuške prvi put već u noveli *Hair* iz 1931., ali će on tek jedanaest godina kasnije preuzeti značajnu ulogu u Faulknerovu književnom razvoju.

Od samoga se početka Gavin Stevens javlja u svjetlu dviju glavnih alegorija moralne svijesti³ izraženih aluzijama na bibliju i vitešku književnost. Takvim se literarnim aluzijama Faulkner služio već i u ranijim djelima. Iako su aluzije na bibliju mnogo uočljivije, dodiruje se pisac i viteških romanca. Na kraju romana *Sartoris* (1929.) evocira on Roncevaux i poraz viteštva kao simbol moralne propasti Sartorisa.

Gavin Stevens pojavljuje se u posljednjoj noveli zbirke iz 1942., koja nosi naslov *Go Down, Moses*. Stevens je okružni odvjetnik u Jeffersonu, s gustom prerano posijedjelom kosom, uskim, inteligentnim licem nesigurna izraza, u zgužvanom platnenom odijelu i s univerzitet-

¹ Hyatt H. Waggoner, *William Faulkner*, Univ. of Kentucky, 1959.

² Ward L. Miner, *The World of William Faulkner*, New York, 1952.

³ Faulknerov termin spomenut u jednom intervjuu 1956. objavljenom u *The Paris Review*, (1958).

skom značkom u zapučku.⁴ To je jedini direktan opis fizičke pojave Gavina Stevensa. U svim kasnijim djelima u kojima će se pojaviti vidjet ćemo ga samo očima dvaju pripovjedača, njegova nećaka i njegova prijatelja, kojima je Stevensov izgled toliko poznat da ga neće ni primijetiti, a još manje opisivati. Dalje informacije iz novele *Go Down, Moses* odnose se na Stevensov studij i zanimanje. Diplomirao je na Harvardu, doktorirao u Heidelbergu; njegovo mu je zanimanje *hoby*, iako od njega živi; a svojim ozbiljnim pozivom smatra dvadeset i dvije godine star, nedovršen prijevod Staroga zavjeta natrag na klasično-grčki.

Uloga u noveli čini se da je više u znaku Stevensova »ozbiljna poziva« — njegovih humanističkih težnja — nego u skladu sa zvanjem. Da bi udovoljio želji neke stare crkinje Stevens se brine za sahranu njena unuka, smaknutog ubojicu. On zapušta svoj uredski posao i nekoliko dana skuplja novac za sahranu.

U skladu s biblijskim naslovom novele starica govori o sudbini i propasti unuka u biblijskim aluzijama. Međutim Stevensova funkcija nije određena u tom okviru. Sasvim neočekivano, na kraju novele, označen je on kao »deznignirani paladin pravедnosti, istine i prava«.

Ta stilska devijacija od okvirne biblijske alegorije prvi je znak kompleksnoga značenja lika Gavina Stevensa, kakav će se pojaviti u kasnijim djelima, a riječi o »deznigniranom paladinu« najavljuju preodređivanje uloge, koju će on preuzeti u novoj fazi Faulknerova stvaranja.

Svoju važnu i odgovornu ulogu započinje Gavin Stevens u romanu *Intruder in the Dust* (1948.). To je priča o rastu dječaka Charlesa Mallisona, koji prihvativši moralnu obavezu sazrijeva do odgovorna društvenoga bića. Uz njega je pouzdan autoritet u pitanjima morala — njegov ujak Gavin Stevens. Po Charlesovim riječima ujak predviđa stvari, koje će sam on tek postepeno shvaćati i konačno se uvjeriti, da je ujak u pravu. Charles prihvaća moralna načela »paladina«, formulirana s nekim gotovo srednjovjekovnim prizvukom:

Some things you must always be unable to bear.
Some things you must never stop refusing to bear.
Injustice and outrage and dishonour and shame.⁵

U romanu Gavin Stevens preuzima funkciju »paladina pravédnosti, istine i prava«, za koju je navedenim riječima bio preodređen već u noveli *Go Down, Moses*.

⁴ *Go Down, Moses*, New York: The Modern Library, str. 370–371.

⁵ *Intruder in the Dust*, New York: Random House, 1948, str. 206.

Oba lica iz *Intruder in the Dust* pojavljuju se u zbirci *Knight's Gambit* (1949.) kao okvir novela. U tim naoko detektivskim pripovijetkama Charles Mallison i Gavin Stevens odgovaraju šablona koju je za taj žanr kodificirao još E. A. Poe. U svim zapletenim »slučajevima« pojedinih novela Charles, neka vrsta pomagača, postavlja pitanja, koja Gavin superiorno rješava analitičkom metodom detektiva. Okvir te literarne konvencije prelazi Gavin Stevens u *Knight's Gambit-u*, posljednjoj noveli zbirke, kad akcija zadire u njegovu sudbinu. Tako »detektiv«, koji bi po pravilima trebalo da bude promatrač, iznenada uskače u akciju i daje noveli, a donekle i cijeloj zbirci, novo značenje natuknuto već u samom naslovu. »Knights Gambit« nije samo »konjičev skok«. Partija šaha Gavina i Charlesa tvori neku vrstu statičkog okvira za akciju pojedinih novela. U posljednjoj noveli Gavin sam uskače u igru, i to u smislu drugoga značenja riječi *knight* — kao vitez. Nakon mnogo godina vraća se svojoj prvoj ljubavi, Melissandre. Ime kćeri Karla Velikoga ponovno potvrđuje Gavinovu ulogu paladina, odnosno viteza u skladu s naslovom novele.

Faulkner se često služi dvosmislenim riječima da bi simultano saopćio dva ili više značenja. Sličnu metodu zapazio je R. H. Zoellner⁶ i u strukturi piščevih rečenica u kojima se spajaju dva značenja ili dva vremenska aspekta. O sličnoj metodi moglo bi se govoriti u vezi s njegovim stapanjem heterogenih literarnih aluzija, ili, da se poslužimo piščevim riječima, alegorija moralne svijesti. *Go Down, Moses* i *Knight's Gambit* dva su naslova, koja ukazuju na dvije osnovne alegorije moralne svijesti Gavina Stevensa. Obje se javljaju pri prvoj pojavi toga lika i ponavljaju se poput dva isprepletana *Leitmotiva* u svim slijedećim djelima o Gavinu Stevensu.

Biblijska je tema osobito izrazita u *Requiem for a Nun*. Uloga Gavina Stevensa u alegoriji, samo najavljenog u *Go Down, Moses*, dolazi ovdje do punoga značenja:

»A Gospod reče Mojsiju: idi, siđi, jer se pokvari tvoj narod, koji se izveo iz zemlje Misirske.

(Exodus XXXII, 7)⁷

Requiem for a Nun nadovezuje se na raniji roman *Sanctuary* (1931) o sudbini Temple Drake, jednoga od Faulknerovih simbola izopačenosti u svijetu. Gavin Stevens zahvaća u njezin život, odvodi je u palaču pravde i navodi na priznanje krivnje. Međutim u odnosu prema drugom licu romana, crkinji Nancy Mannigoe, Gavinova je uloga, u stilu viteške alegorije, svedena samo na pokušaj da olakša beznađnu situaciju Nancy Mannigoe i obrani je od »zmaja« (*drake*).

⁶ Robert H. Zoellner, »Faulkner's Prose Style in Absalom, Absalom!« *American Literature* (1959).

⁷ Sveto pismo Staroga zavjeta u prijevodu Đ. Daničića; Druga knjiga Mojsijeva.

U njegovim postupcima dolazi do izražaja viteška osobina — *courtesy* — u njezinu dvostrukom značenju: u srednjovjekovnom smislu zaštite žene u nevolji, i u drugom smislu, (prema *court*) preuzimanjem njezine obrane pred sudom.

U romanu *The Town*, drugom dijelu Faulknerove trilogije, osobito su česte aluzije na Gavinovo viteško držanje. U sceni napadaja na neku djevojku Stevensonov rođak očekuje da će je on zaštititi pa ga pita:

Where's your spear and sword? Where's your white horse?⁸

Samo po sebi to pitanje ne bi možda prelazilo značenje konvencionalne fraze. Ali u vezi s nekim bitnim scenama romana ono podcrtava Gavinove viteške osobine. U tim scenama on dolazi u gotovo identične situacije kao vitez slična imena u srednjovjekovnoj poemi *Sir Gawayne and the Grene Knight*.⁹ Gavin Stevens, ugledni okružni odvjetnik srednjih godina, s harvardskom diplomom i heidelberškim doktoratom, predani prevodilac biblije, dva puta dolazi u fizički sukob u vrlo sličnim situacijama kao i njegov srednjovjekovni imenjак. Uvod u prvu Gawainovu bitku je duga scena izazova upućena svim vitezovima Okrugloga stola. Nakon duge i mučne šutnje jedini Gawain prihvaća izazov. U romanu *The Town* Gavinovu prvom sukobu također prethodi dugotrajan izazov, u obliku uporna signala automobila njegova protivnika. Automobil, kao Faulknerov dosljedan simbol modernoga mehaniziranog svijeta, provlači se kroz sva njegova djela. Auto ima određenu funkciju i značenje već u romanu *Sartoris*; u *Intruder in the Dust* pripisuje mu Gavin Stevens značenje nacionalnog simbola; kupnja automobila označava kraj kompleksnog odnosa Gavina i Linde u posljednjem dijelu trilogije, *The Mansion*; a možda je najizrazitija simbolička funkcija auta u posljednjem piščevu djelu *The Reivers*.

Gavinov protivnik u drugom sukobu je mladić, koji je svršio Fordovu automehaničku školu, i vlasnik trkaćih kola, a u izazovu baca Gavinu u lice knjigu poezije.

Vitez Gawain je začetnik potrage za Gralom. Faulknerov Gavin postavlja sebi također zadatak ili cilj koji u početku njegovu nećaku izgleda samo kao neki neodređen interes za ljude,¹⁰ ali se zatim pretvara u uzbunu i konačno postaje neka vrsta religije.¹¹ Kad Stevens napušta zemlju, »predaje baklju u sposobne ruke« svoga prijatelja Ratliffa, naređuje mu da »brani tvrđavu«, kao jedini čovjek u Jeffersonu u koga se može pouzdati.¹² U tajnu toga zadatka Ratliff djelomično upućuje oba Gavinova nećaka, Gowana Stevensa i Charlesa

⁸ *The Town*, New York: Random House, 1957, str. 185.

⁹ Aliterativna pjesma od 2.500 stihova nepoznata autora iz 14. stoljeća.

¹⁰ *The Town*, str. 4.

¹¹ *Ibid.*, str. 166.

¹² *Ibid.*, str. 102.

Mallisona. Stariji, Gowan, počinje se za taj zadatak zanimati kao za igru, natjecanje, ili čak bitku, rat: da stalno treba promatrati Snopese »kao invaziju zmiya, divljih mačaka«¹³ (divljih špekulanata — u drugom značenju riječi). To čine — ili pokušavaju činiti — Gavin Stevens i Ratliff, jer nitko drugi u Jeffersonu nije uočio tu opasnost.¹⁴

Gavin Stevens govori i sam o zadatku kome se posvetio:

It will need all of us of good will. To save Jefferson from Snopeses is a crisis, an emergency, a duty ... a privilege, an honour, a pride.¹⁵

Sir Gawainov protivnik, Zeleni vitez, ima tajanstvenu osobinu reinkarnacije te sam stavlja na ramena glavu koju mu je Gawain odrubio. Gavinovi protivnici, Snopesi, vrlo su brojni, ali neobično slični, gotovo identični, kako kaže Ratliff.¹⁶ I oni, na neki način, imaju sposobnost reinkarnacije. »Beznadno je«, kaže Gavin Stevens, »čak kad se možeš riješiti jednoga Snopesa, za tobom je već drugi, prije nego se i okreneš«.¹⁷

Snopesi, iako tako mnogobrojni kao da imaju centralni trup. To je Flem Snopes, vlasnik palače i muž fatalne Eule. Flem se prvi put pojavljuje u prvom dijelu trilogije, *The Hamlet*, i to odmah kao neka vrsta opasnosti ili izazova, sa sličnim efektom kao Zeleni vitez u srednjovjekovnoj poemi:

He rode up on a guant mule... — a thick squat soft man of no establishable age... with a broad still face... and eyes the color of stagnant water... a tiny predatory nose like the beak of a small hawk. It was as though the original nose had been left off by the original designer or craftsman and the unfinished job taken over... perhaps by one who had had only time to clap into the center of the face a frantic and desperate warning.¹⁸

Nakon prve bitke sa Zelenim vitezom Gawaina zavodi vitezova žena. Ona dolazi u Gawainovu sobu s vrlo direktnom ponudom:

Ye are welcum to my cors.

(1237)

U gotovo paralelnoj sceni, nakon Gavinove prve bitke, posjećuje ga Eula Snopes, s ne manje direktnom ponudom. Obojica, Gawain i Gavin odolijevaju napasti, i to s istoga razloga, naime svjesni da bi inače iznevjerili svoj zadatak.

And alle thay were biwyled
With wymmen that thay used

(2425—6)

¹³ *Ibid.*, str. 106.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*, str. 182.

¹⁶ *The Mansion*, New York: Random House, 1959, str. 421.

¹⁷ *Ibid.*, str. 349.

¹⁸ *The Hamlet*, (1940), New York: Random House, 1956, str. 51—52.

govori Sir Gawain zavodnici. Jednako jasno saopćuje i Gavin Euli svoje razloge: ne želi se vezati, jer predstavlja Jefferson u zadatku što ga je sebi sam postavio. Srednjovjekovni vitez i njegov moderni pandan odbijaju identične ponude s jednakom uljudnošću i obojica zadaju riječ da će i dalje ostati u službi dama. Gawain prima kao oproštajni poklon zeleno-zlatni pojas ljubavne veze. Kompleksna simbolika takva dara ima paralelu i u Gavinovu slučaju; Eula mu kao zalog ostavlja svoju kćer:

So that girl-child was not Flem Snopes's at all, but mine; my child and my grand-child both, . . . so Gavin Stevens is fixed by his own child for ever at that one age in that one moment.¹⁹

Simbolika dvaju ženskih likova u *Sir Gawain and the Green Knight* interpretira se kao smjena godišnjih doba u dvostrukom liku božice zemlje. Faulkner daje likovima Eule i Linde široko značenje ponavljanjem poredenja sa Semiramidom, Helenom trojanskom i Lilit. Čini se na momente da Eula — poput Lilit — nema ni kapi ljudske krvi, da je samo po izgledu žena. Pisac joj, uostalom, izrijeком daje vanvremenske osobine prirode:

All she needed was just to be, like the ground of the field, until the right time come, the right wind, the right sun, the right rain . . .²⁰

Prema nekim rekonstrukcijama keltske mitologije u osnovi je legendâ o Arthuru simbolika vitezova sukoba sa čuvarom zamka.²¹ Tome potpuno odgovara i srednjovjekovna poema o Gawainu i Zelenom vitez, vlasniku zamka. Paralelan je odnos Gavina u Faulknerovoj trilogiji, gdje u posljednjem dijelu, *The Mansion*, Gavinov protivnik, Flem Snopes, postaje vlasnik palače.

U srednjovjekovnoj poemi Zeleni vitez ostaje tajanstven, dok je lik Gawaina jasno osvijetljen, a njegove viteške vrline prikazane kao simboli na pentagonu njegova štita:

The fift five that I finde · that the frek used
Was fraunchise and felawschyp · forbe al thing,
His clannes and his cortaysie · croked were never,
And pite, that passes alle poyntes, · thise pure five
Were harder happed on that hathel · then on any other.

(651—655)²²

¹⁹ *The Town*, str. 135—136.

²⁰ *The Mansion*, str. 120.

²¹ R. S. Loomis, *Celtis Myth and Arthurian Romance*; J. L. Weston, *From Ritual to Romance*.

²² *Sir Gawayne and the Grene Knight*. Citiram tekst kako je objavljen u *A Guide to English Literature I, The Age of Chaucer*, 1954.

Tih pet vitezovih vrlina glavne su karakteristike Faulknerova Gavina Stevensa. *Fraunchise* — privilegij otpora i borbe — prisvaja Gavin postavljanjem cilja da se odupre i bori protiv štetnih društvenih pojava: *felawschapp* ilustrira njegovo povezivanje u tom zadatku s Ratliffom, Gowanom i Charlesom; *clannes* dolazi do izražaja u već spomenutoj sceni s Eulom, odolijevanju napasti da bi ostao čist za svoj zadatak; *cortaysie* — u prvotnom značenju zaštite žene u opasnosti — pokazuje Gavin u odnosu prema nekoliko ženskih likova iz raznih romana; »pite that passes alle poyntes« — ide i kod Gavina Stevensa tako daleko da nalazi smilovanja i za svoga glavnog protivnika Flema Snopesa.

Gavin Stevens je jedan od posljednjih potomaka trojice osnivača grada Jeffersona. Njegov glavni pristaša i pomagač V. K. Ratliff potječe od seljaka koji su se najprije naselili u Virginiji, a kasnije sudjelovali u osnivanju grada. Tek pri kraju *The Town* saznajemo da je Ratliff — iako se već javlja u ranim romanima — podrijetlom Rus i da inicijali V. K. označuju ime i očestvo: Vladimir Kirilytch. On to godinama krije, svjestan da njegovo podrijetlo i ime (aluzija je očita) u Americi nije popularno.

U Gavinovu se životu Ratliff pojavljuje neočekivano, i Gavin ovako objašnjuje njegovu prisutnost:

I had not sent for him nor even invited him: he had just followed, entered, to sit across the desk in his neat faded tieless blue shirt and the brown smooth bland face and the eyes watching me too damned shrewed, too damned intelligent.²³

Kao literarna kreacija Ratliff nema iste dimenzije kao Gavin ili Eula. Po jednom je vidu bliži ljudskom liku naravne veličine i manje apstraktan od Gavina, a osobito od Eule. Ali se istovremeno može interpretirati u vidu različitih literarnih aluzija. Kao vjerni pratilac »viteza« Gavina odgovara Sanchu Panzi. Sam ga Gavin zove Cincinnati. U paraleli Gavin—Gawain njegova bi uloga odgovarala Dagonetu, koga je Gawain imenovao vitezom Okrugloga stola. U jednoj sceni u *The Mansion* Gavin Stevens pomaže Ratliffu pri izboru kravate. Ratliff se odlučuje za crvenu sa žutim uzorkom, ali Gavin smatra da je zato još rano i savjetuje mu da uzme druge boje.²⁴ Pomni izbor i simbolika boja ima gotovo značenje izbora boja grba i štita pod kojim će se novi vitez boriti. U opisu Ratliffa od njegove prve pojave u *The Hamlet* (1940), a kasnije u *The Town* Faulkner često ponavlja detalj o Ratliffovoj blijedo-plavoj košulji bez kravate, a kao opreku ističe konvencionalnu crnu kravatu Flema Snopesa, dok Gavin Stevens u borbenom raspoloženju bira crvenu kravatu.²⁵ Kao pripovje-

²³ *The Town*, str. 44.

²⁴ *The Mansion*, str. 167 i d.

²⁵ *The Town*, str. 182.

dač i komentator u *The Town* i *The Mansion* Ratliff, poput Shakespeareaova Enobarba, uz predviđanje opasnosti objašnjuje Gavinovu narav i težnje.

Prvi predstavnik Snopesa u Faulknerovu djelu jest Byron Snopes iz romana *Sartoris*. U prvoj ga sceni romana pisac uvodi anonimno, kao »čovjeka sa zelenim štitom za oči«, koji baca neku zelenu sjenu na njegovo lice, i podsjeća na prvu pojavu Zelenoga viteza:

For wonder of his hue men hade,
Set in his semblaunt sene;
He ferde as freke were fade,
And overal enker grene.

(147–150)

Moglo bi se govoriti i o ostalim paralelama između poeme *Sir Gawain and the Green Knight* i drugih Faulknerovih djela u kojima se ne pojavljuje Gavin Stevens. Zato ćemo se ovdje ograničiti samo na neke opće stilske karakteristike srednjovjekovne poeme.

M. W. Bloomfield u svome izvanrednom prikazu *Sir Gawain and the Green Knight*²⁶ ističe da je pjesnik Gawaina jedan od prvih engleskih pjesnika koji u svom stilskom postupku uspješno primjenjuje simultanu naraciju. Autor zapaža i više vremenskih dimenzija i složenu kronološku perspektivu, pa bi se njegovim riječima o autoru Gawaina gotovo mogle opisati neke značajke stila Williama Faulknera i njegove proze, koja na momente ima gotovo arhaični prizvuk, poput dalekoga zvuka lovačkoga roga iz srednjega vijeka.

Ali da se vratimo liku Gavina Stevensa i njegovu srednjovjekovnom korelativu: ni jedan ni drugi ne izlaze iz borbe bez povrede. Gawain je, iako je odolio napasti, ipak prihvatio darovani pojas kao znak ljubavne veze i on pati kad o njoj govori. Gavinov ljubavni залог, Linda, ostavlja trag povrede na njegovoj savjesti i Gavin priznaje da više nije u stanju ostvariti mladenačke težnje i vratiti Starom zavjetu neoskrvnjenu čistoću.

Lik Gavina Stevensa stvorio je Faulkner u svojoj drugoj fazi književnog razvoja. Oznaka te faze kao »poslijeratne« nije najsretnija, i ne govori o postepenim promjenama u piščevu ranijem razdoblju. Znači te promjene su različiti i javljaju se u raznim djelima nastalima u dužem vremenskom rasponu.

W. L. Miner vidi početke nove faze — koju on naziva Faulknerovom pozitivnom fazom — u romanima *The Unvanquished* (1938) i *The Bear* (1940). Iako različiti po tematici, vremenskoj i prostornoj pozadini, oni pokazuju izvjesnu sličnost u strukturi fabule: U oba je romana centralni lik dječak u fazi razvoja do časa sazrijevanja; u oba slučaja istaknuti su formativni utjecaji okoline i iskustava, i na kraju

²⁶ PMLA, LXXVL, 1961, str. 7–12.

oba dječaka stvaraju dalekosežne odluke, s kojima sazrijevaju do moralno odgovornih društvenih bića. Po istom je uzorku oblikovan i roman *Intruder in the Dust* o razvoju Charlesa Mallisona pod moralnim vodstvom Gavina Stevensa. S formalnog se dakle aspekta može u novoj Faulknerovoj fazi primijetiti sklonost tipičnoj strukturi koja se javlja i ponavlja u tom razdoblju. U jednoj je varijanti toga oblika i Faulknerovo posljednje djelo, *The Reivers* (1962). Jedanaestogodišnji dječak Lucius Priest, »oblikovan po viteškim uzorima svojih predaka«,²⁷ shvaća da se »previše pouzdavao u oklop i štit nevinosti«.²⁸ On pobjeđuje podmukloga protivnika u zaštiti ljudskoga dostojanstva žene sa simboličnim imenom Everbe. S ranjenom rukom prihvaća natjecanje u borbi i smatra to svojim zadatkom. Po tome je vrlo sličan Gavinu Stevensu. Radnja romana događa se početkom dvadesetoga stoljeća, u vrijeme kad je i Gavinu moglo biti oko jedanaest godina. Luciusova, kao i Gavinova, obitelj potječe od prvih stanovnika Jeffersona. Luciusove aluzije na viteštvo govore o tome kako je moralo izgledati dječastvo njegova suvremenika Gavina, u koliko Lucius, pod drugim imenom, nije i sam Gavin.

Ima mišljenja da je Faulkner stvorio Gavina Stevensa, kao i mnoge druge, prema konkretnim likovima. Kao Gavinov prototip spominje se²⁹ pišчев prijatelj Phil Stone iz Oxforda (Faulknerova Jeffersona), po zanimanju pravnik, a iz porodice prvih stanovnika grada. Pod utjecajem nešto starijega Phila mladi se Faulkner zainteresirao za književnost i počeo pisati pjesme. Navodno je prva Faulknerova zbirka poezije, u vlastitoj nakladi, objavljena zahvaljujući Stoneovoj izdašnoj pomoći. Uz takve pokušaje da se u Faulknerovu djelu istakne veza s realnošću postoje i interpretacije Gavina Stevensa kao nosioca piščevih ideja, pa se na osnovu toga Gavin identificira s piscem. U kompleksu stvaralačkoga procesa postoji i književni faktor, što smo ga u ovom napisu nastojali istaknuti u Faulknerovoj kreaciji Gavina Stevensa.

Nema sumnje, da Gavin Stevens — u uspoređenju s likovima iz Faulknerova ranijega razdoblja — ima manje krvi i mesa, i da ga je pisac oblikovao prema određenim književnim likovima, s određenom funkcijom i glavnom ulogom u svojoj alegoriji moralne svijesti. Sagleđan u cjelini, lik Gavina Stevensa, kao dominantna figura jednoga razdoblja Faulknerova stvaranja, osvjetljuje i značenje prekretnice nastale u piščevu književnom razvoju. Riječi Charlesa Mallisona o Gavinu Stevensu mogle bi se odnositi i na samoga pisca.

²⁷ *The Reivers*, New York: Random House, 1962, str. 50.

²⁸ *Ibid.*, str. 51.

²⁹ W. Van O'Connor, *The Tangled Fire of William Faulkner*, Univ. of Minnesota, 1954, str. 15.

But something had happened to him during the three plus yars between December '41 and April '45 or at least he hoped it had, or at least what had seemed suffering and enduring to him at least met the standards of suffering and enduring enough to enrich his spiritual and moral development whether it did anything for the human race or not, and if it had purified his soul it must show on the outside too or at least he hoped it did.³⁰

Te riječi o centralnom liku Faulknerove književne faze, u kojoj je našao izlaz iz puste zemlje nasilja i očaja, najbolje izražavaju značajnu prekretnicu u piščevu književnom stvaranju.

M. Janković: FAULKNER'S ALLEGORY OF MORAL CONSCIOUSNESS

Summary

One of the dominant figures of Faulkner's later period is Gavin Stevens. He is introduced in *Go Down, Moses* as the »paladin of justice, truth and right«. From the very beginning he appears in a twofold drift of Faulkner's two allegories of moral consciousness — the biblical and the chivalric. In *Intruder in the Dust* Gavin Stevens stands by the boy growing up to maturity; as a firm moral guide he imposes his code of »refusing to bear injustice and outrage and dishonor and shame«. In *Knight's Gambit* Gavin's role corresponds to the title. And in *Requiem for a Nun* where the biblical allegory is more prominent Gavin still displays some qualities of the knight.

But it is especially in *The Town* that Gavin reveals a more obvious resemblance to his medieval namesake, Sir Gawain. Besides some hints about Gavin's attitude of a knight, there are some scenes recalling parallel situations from *Sir Gawain and the Green Knight*. Alike to the medieval knight the respectable middle aged attorney has his two single combats and a corresponding temptation scene almost similar to that of the poem. There are further comparable incidents in *The Mansion*.

Sir Gawain's virtues epitomized in the central quintuplet describing the pentagon on his shield have an affinity with Gavin's character and function. Like the medieval knight Gavin conceives for himself a kind of quest »a game, a contest, or even a battle, a war«. And very like his correlative he emerges from the quest equally bruised.

Gavin Stevens presented as middle-aged in the forties must have been about the same age as Lucius Priest who is eleven at the beginning of the century when his story happens. Lucius's family claim as their ancestors the founders of Jefferson. So do the family of Gavin Stevens. Lucius Priest, another of Faulkner's boys growing up to maturity by taking up a moral responsibility was »patterned

³⁰ *The Mansion*, str. 351.

on the knightly shapes of his male ancestors... trusting too much in the armour and shield of innocence». He only appears in Faulkner's last novel, in the frame of memory, and shaped according to the knightly pattern. In a way he could almost be taken as an interpretation of Gavin Stevens' boyhood.

To the suggestions that the figure of Gavin Stevens has been based on Faulkner's friend Phil Stone, and to the hints of a possible identification of Stevens with his author, a third constituent — the literary pattern — might be added. This paper has tried to concentrate on its formative influence in Faulkner's creation of Gavin Stevens. The fact that his figure seems less of flesh and blood than most of the leading characters from Faulkner's earlier period points to the partly literary provenance of Gavin Stevens and his function in Faulkner's allegory. The creation of Gavin Stevens and the ascendant part of the allegory of moral consciousness indicates a definite turn in Faulkner's literary career.